

ΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΕΝ ΜΑΔΕΡΑ*

Ἀναμνήσεις τῇ θυγατρὶ μου Ἑρμῇ.

Οὐδείς δικαιῶται νὰ δώσῃ τὴν ζωὴν εἰς ἄλλους, ὅταν τὸ λογικόν, ἢ πείρα, ἢ κοινὴ γνώμη μεγαλοφώνως καταδοῶσιν ὅτι ἡ ζωὴ αὕτη ἔσται βραχεία, φιλάσθενος καὶ ἀσθενής.

* *

Ὁ ἀρνούμενος τῷ ἀνθρώπῳ τὴν ἐλευθέραν θέλησιν, ἀρᾶται κατὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἡμετέρας αξιοπρεπείας.

* *

Ἀπασαί αἱ πεποιθήσεις, ἀπασαί αἱ ἐλπίδες αἰωνίου μέλλοντος εἶνε ἱσαὶ συμμορφούμεναι τῷ λογικῷ, ὅσας τείνωσιν ν' ἀνυψώσωσι τὸν ἄνθρωπον εἰς σφαῖραν αἰσθημάτων, προαγόντων αὐτὸν ἐν τῇ γήινῳ ζωῇ· ἀλλ' ὁ ἀποποιούμενος τῷ ἀνθρώπῳ τὴν ἐλευθέραν σκέψιν καὶ πράξιν, καθὼς ἐπ' ἴσης καὶ τὴν ἱσὴν ἐλευθερίαν τῆς θελήσεως, εἶνε αἵρετικὸς κατὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ λογικοῦ.

* *

Δὲν ὑπάρχει ἰσχύς πάθους, οὔτε δέλεαρ ἔρωτος, οὔτε στρόβιλος παραφροσύνης, δυνάμενα νὰ φέρωσιν εἰς τὸ κακόν, τὸν ὀφείλοντα καὶ θέλοντα νὰ πράξῃ τὸ ἴδιον καθήκον.

* *

Ὑπεράνω τοῦ ἀνθρώπου ἴσταται τὸ καθήκον, ὑπεράνω τοῦ καθήκοντος οὐδεὶς ἄλλος πιθανὸν ὑπάρχει εἰμὴ εἰς ὁ Θεός.

* *

Κατὰ πᾶσαν ἡλικίαν, κατὰ πᾶσαν τοῦ βίου κατάστασιν, παρὰ πᾶσι τοῖς ἰσχυροῖς καὶ ἐν πάσῃ ἐποχῇ ὑπεράνω παντὸς νόμου καὶ πάσης θρησκείας, πρὸ πάντων ἴσταται τὸ καθήκον τοῦ μηδένα βλάπτειν.

* *

Πλάττειν ἀσθενῇ τέκνα εἶνε κακὴ πράξις, ἴσως ἢ χειρόστη εἰς πλάσματα θερμότεα παρ' ὁμῶν ἀγαπώμενα, εἰς τὴν σάρκα ἐκ τῆς σαρκὸς μας καὶ τὸ αἷμα ἐκ τοῦ αἵματός μας.

* *

Τίττειν ἀσθενῇ τέκνα ἐξ ἰδίου πταίσματος, εἶνε χειρόν τοῦ ἀποκτείνειν ἄνθρωπον ἐν τῇ παραφορᾷ πάθους· οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ ῥίπτειν τὸ θελητήριον ἀποινὴ καὶ προδοτικῶς ἐν τῷ ποτηρίῳ προσφιλοῦς ἀτόμου.

* *

* Ἰδε σελ. 49 καὶ 129 καὶ 229.

Ὁ ἀσθενὴς ἐκείνος, ὅστις ἐπιθυμεῖ τέκνα, εἶνε θηριώδης ἐγωῖστος, ἐγκληματίας, εἶνε σπείρων τύφεις συνειδότης καθ' ὅλον τὸν βίον.

*
* *

Ἡ γενομένη βλάβη ὑπὸ τοῦ γεννῶντος ἀσθενῆ τέκνα δὲν περιορίζεται σχεδὸν οὐδέποτε ἐν τῷ πρώτῳ θύματι· ἡ ἀσθένεια, τὸ δηλητήριον ἐπικτείνονται συχνάκις μέχρι δύο, τριῶν ἢ καὶ πλείοτέρων γενεῶν, σπειρουσῶν τὴν ἀδυναμίαν, τὸ ἄλγος, τὴν ἀράν κατὰ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ χορηγήσαντος αὐτήν.

*
* *

Ἀσθενὴς τις ὢν καὶ ἐπιθυμῶν τέκνα εἶνε χείριστος πατήρ, διότι δίδει αὐτοῖς νὰ πίωσι τὸ δηλητήριον· εἶνε ὀλέθριος παλῖτης, διότι παρέχει τῷ ἔθνει κακοὺς πολίτας· εἶνε ἀποτρόπαιος ἄνθρωπος, διότι φθείρει τὴν πρώτην κληρονομίαν τῆς οἰκαγενείας, τὴν ὑγίειαν καὶ τὴν ῥώμην.

*
* *

Τὸ δικαιολογεῖσθαι ὑπὸ κτηνωδῶν, φυσικῶν ὀφθόν, νόμων εἶνε ἴσον τὸ ὁμολογεῖν, ὅτι κατ' οὐδὲν διαφέρομεν τοῦ ὄχλου ἐκείνου, ὅστις τρώγει μόνον καὶ κοιμᾶται ὡς τὰ ἄλογα ζῷα.

*
* *

Δικαιολογεῖσθαι διὰ τῆς ἀρχῆς τῆς εἰμαρμένης, εἶνε ταῦτό, ὡς ἔαν ἡθέλομεν νὰ διακινδυνεύσωμεν ἐν λαχείῳ τὸ πᾶν.

*
* *

Ἡ εὐτυχία τῷ ῥωμαλέῳ καὶ ἡ νίκη τῷ φρονίμῳ. Οὐδὲν θέλει ποτὲ δικαιολογήσῃ τὸν ἐπιληπτικόν, τὸν φθισικόν, τὸν φρενοβλάστῃ, οἷτινες θέλουσι διὰ τοῦ γάμου νὰ διατιωσῶσιν ἐν τῷ γένει αὐτῶν τὴν ἐπιληψίαν, τὴν ψυματίωσιν, τὴν φρενοβλάβειαν.

*
* *

Ὁ ἔρως εἶνε ἡ ἀγνοτάτη ἡδονὴ τοῦ βίου· ἀλλὰ θέλετε νὰ μεταβάλητε αὐτὸν εἰς δηλητήριον;

*
* *

Ὁ ἔρως εἶνε ἡ πρωτίστη τῶν εὐλογιῶν τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ θέλετε νὰ γείνη αἷτιος ἁρᾶς;

*
* *

Ὁ ἔρως εἶνε ἡ θᾶς ἡ ἀναφλέγουσα τὸν σπινθῆρα τῆς ζωῆς· ἐπιθυμεῖτε ἄρα γε δι' αὐτοῦ νὰ συνάψῃτε πενθήμιους γάμους, ἄγοντας εἰς τὸν τάφον;

*
* *

Θέλετε διεδηλητηριασμένοι ὄντες καὶ ἤδη θνήσκοντες νὰ συνοδεύσητε εἰς τὸ νεκροταφεῖον τέκνα ἀποθανόντα, ἐν τῷ πρώτῳ μαιδιάματι τῆς παιδικῆς ἡλικίας;

* *

Θέλετε ν' ἀναγνώσητέ ἐπὶ τῶν πρῶτων ρυτίδων τοῦ νεκροῦ τέκνου σας ἄρᾶν κατὰ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς τῶν πλασάντων αὐτό;

* *

Οὐδὲν δύνανται ν' ἀντικαταστήσῃ τὴν ἀπολεσθεῖσαν ὑγείαν· οὔτε ὁ πλούτος, οὔτε ἡ παιδεία, οὔτε ἡ ἐπιστήμη, οὔτε ἡ θρησκεία.

* *

Ἐνδύσατε διὰ μεταξίνων ἐνδυμάτων ἀσθενῇ, καλύψατε αὐτὸν διὰ χρυσοῦ. Θέσατε αὐτὸν ἐπὶ κεχρυσωμένου ὀχήματος, ὁδηγήσατε αὐτὸν εἰς φαίδρᾶν πανήγυριν καὶ εἵκατε αὐτῷ νὰ μαιδιάσῃ.

* *

Περιβάλετε νεκρὸν διὰ χρυσοῦ καὶ πολυτίμων λίθων, ὅτε αὐτῷ τὸ τῆς δυνάμεως σκῆπτρον ἀνὰ χεῖρας καὶ εἴπατε αὐτῷ νὰ χαρῇ.

* *

Ἡ ζωὴ ἡ πέσχουσα, ἡ ἀσθενής, ἡ χυλαίνουσα, ἡ πάντοτε θεραπευομένη καὶ πάντοτε προφυλαττομένη εἶνε ἀψίνθιον, οὐδέποτε γλυκαῖνον· εἶνε ἀνίατος πόνος· εἶνε κόπος μόνον διὰ τοῦ τάφου ἀναπαυόμενος.

* *

Ἐρμα μου, προσφιλές μου Ἐρμα, σὺ πάντοτε μὲ ἠγάπησας, σὺ θερμῶς ἠγάπησας τὸν πατέρα σου. ἀλλ' ἐγὼ μετὰ τὴν ἀπώλειαν τοσοῦτων τέκνων καὶ πλέον ἢ ἀπαξ ἰδὼν σε μονονοῶ θνήσκουσας, κατηράσθην ἑμαυτὸν καὶ τὸ ἁμάρτημά μου, τὴν ἀμάθειάν μου καὶ τὴν τῶν ἱατρῶν, διαχυσάντων ἐν τῇ οἰκογενεῖᾳ μου τὸ δηλητήριον ἐκεῖνο, ὅφ' οὗ θ' ἀποθάνω.

* *

Ἀσθενὴς γεννηθεῖς, ὤφειλον μόνος νὰ ὑποφέρω· μόνον ἤθελον δυνηθῇ ν' ἀποδῶ ὠφέλιμος τοῖς φίλοις καὶ τῇ πατρίδι κατὰ τὰ ἔτη τῆς πασχούσης ζωῆς, τῆς χορηγηθείσης μοι ὑπὸ τῆς φύσεως.

* *

Καὶ τοῦναντίον κατηράσθην τὴν ὄραν τῆς γεννήσεώς μου· ἐδιπλασίασα ἑκατοντάκις καὶ ἐπολλαπλασίασα τὸ ἄλγος μου, διὰ τοῦ ἄλγους τῶν τέκνων μου μετέβαλα τὴν οἶκίαν μου εἰς κοιμητήριον.

* *

Καὶ ἔκλαυσα καὶ ἠγγρύπνησα κατὰ τὰς μακρὰς νύκτας, μὴ ἔχων τὸ θάρρος ν' ἀποθάνω, οὐδὲ τὴν δύναμιν, ἵνα συγχωρήσω τὸ ἀμάρτημά μου.

* *

Ἡ ἀγνοιά μου ὅμως σήμερον δὲν δύναται οὐδένα νὰ δικαιολογήσῃ. Περὶ τούτου ὤμιλησεν ἡ νεωτέρα ἐπιστήμη καὶ μεγαλοφώνως προεκήρυξεν, ὅτι ἵνα σχηματίσῃ τις οἰσογένειαν δεόν νὰ εἶνε ὑγιής· ἀπέδειξεν ὅτι οἱ φθισικοὶ γεννῶσι φθισικούς, οἱ ἐπιληπτικοὶ ἐπιληπτικούς, καὶ ὅτι εἷς ἐκ τῶν μάλιστα ἀδυσωπῆτων νόμων εἶνε ὁ τῆς κληρονομίας τῶν παθήσεων.

* *

Ἐὰν σπανίως ἐπιτύχητε μετὰ μακρᾶς προσπάθειας νὰ λάβητε ὑγιᾶ τινὰ τέκνα, τινὰ μεταξὺ αὐτῶν ἐξ ἅπαντος θὰ εἶνε κατηραμένα, καὶ ὁ ἀσθενὴς πατὴρ καὶ ἡ φθισικὴ μήτηρ θ' ἀναγνώσωσιν ἐπὶ τοῦ προσώπου ἐκείνου, τοῦ θυσιασθέντος εἰς τὸ ἄλγος, ζώσαν καταδίκην τοῦ ἰδίου ἀμαρτήματος.

* *

Ἔμμα, καλὴ μου Ἔμμα, καὶ σὺ ἡ τελευταία θυγάτηρ μου ἠσθένεις καθ' ὅλον τὸν βίον· ἐποίησά σημεῖα καὶ τέρατα ὑγιεινῆς ἵνα σὲ διαφυλάξω καὶ ἐλπίζω ὅτι θὰ ζήσης. Ὁ Θεὸς δὲν ἠθέλησε νὰ γείνω ὁ φονεὺς ἀπάντων τῶν τέκνων μου.

* *

Ἀλλ' ὁ βίος σου εἶνε εὐθραστός, ὥς λεπτὸς κάλαμος μόνος βλαστήσας ἐν τῷ μέσῳ ἐρήμου· ὁ θελήσας νὰ στηριχθῇ ἐπὶ τούτου, ἤθελε συντρίψῃ αὐτόν.

* *

Μὴ νυμφευθῇς ποτε θύγατερ, διότι μήτηρ καθισταμένη ὁ' ἀποθάνης ἢ θ' ἀποκτήσῃς τέκνα καταδικασμένα ν' ἀποθάνωσιν ἐν τῇ πρώτῃ ἀγαλλιάσει τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἢ ἐν τῷ ἔαρι τῆς νεότητος. Τὸ τῆς φθίσεως δηλητήριο εἶνε ἀρκούντως ἐνσασκωμένον ἐν τῷ αἵματι ἡμῶν, ὥστε εἶνε δύσκολον νὰ ἐξαλειφθῇ διὰ νέας γενεάς.

* *

Μεταξὺ ἡμῶν τῶν δύο τελευταίων ἐπιζησάντων, μετὰ τὴν ἀπώλειαν τοσοῦτων προσφιλῶν, δεόν νὰ σθεσθῇ τὸ δηλητήριο καὶ ἐξαλειφθῇ τὸ ἀμάρτημα.

* *

Ὅμοσον, Ἔμμα μου, ὅτι θὰ ζήσης καὶ θ' ἀποθάνης μόνη. Ὅτι θὰ εἶσαι ὁ ἐξιλαστής τοῦ πατρός σου, ὁ σωτὴρ ἄγγελος τοῦ ἀμαρτήματος αὐτοῦ.

* *

Ἡ διαθήκη, ἡ κληρονομία τοῦ πατρός σου εἶνε ἀλγεινὸς ὄρκος, ἡ τελευταία λείψ, ἣν πατήρ ὀφείλει νὰ εἴπῃ εἰς τὸ τέκνον αὐτοῦ, ὅπερ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἠγάπησεν, εἶνε ἀπόφασις ἀλγους· εἶνε κραυγὴ λέγουσα: «ὕποφρε, ὕποφρε ἐφ' ὅσον ζῆς».

*
* *

Αὕτη εἶνε ἡ σκληροτάτη τιμωρία τοῦ ἁμαρτήματός μου. Ἀφ' οὗ εἶδον τὰ τέκνα μου θνήσκοντα, ν' ἀναγκάζωμαι νὰ εἴπω τῇ τελευταίᾳ ἀπομείναντί μοι: «Πάσχε καὶ πάσχε χάριν τοῦ πατρός σου.»

*
* *

Μὴ καταρασθῇς τοῦ πατρός σου. Ὅτε οὗτος ἦτο νέος καὶ συνεζεύχθη τῇ μητρὶ σου, τὸ μόνον ὅπερ οἱ ἱατροὶ ἐγίνωσκον ἦτο τὸ νὰ μεταχειρίζονται ἀγροίκως τὰ σμιλῖα καὶ τὸ καλομελάνον καὶ ἡγνόουν νὰ γείνωσιν ἱερεῖς τῆς ἀνθρωπίνου βώμης, φύλακες τῆς ὁγείας τῶν καλῶς ἐχόντων. Δὲν ἐγίνωσκον νὰ εἴπωσι τῷ φθισικῷ, τῷ ἐπιληπτικῷ, τῷ ἀσθενεῖ «τὴν ζωὴν σου ταύτην μὴ δώσης ἐτέρῳ»· διότι εἶνε ταῦτό, ὡς ἐὰν ἐνέπηγες ἐγχειρίδιον ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ πιστοτάτου φίλου σου.

*
* *

Ὁ πατήρ σου σοὶ κατέλιπεν εἰς κληρονομίαν καθήκον· καὶ ὁ δὲ τὴν ἐκπλήρωσιν προμεροῦ καθήκοντος· εἴη δὲ νὰ ζήσης χωρὶς ν' ἀγαπήσης, νὰ εἶσαι γυνὴ καὶ οὐχὶ μήτηρ· ἀλλ' ἐγὼ ἀποθνήσκω ἡσυχας, ἐπειδὴ ἡ θυγάτηρ μου δὲν θ' ἀθειτῇ τὸν ὄρκον αὐτῆς καὶ θὰ πράξῃ πᾶν τὸ ἀγαθόν, ὅπερ ὁ πατήρ αὐτῆς δὲν ἠδυνήθη ν' ἐκπληρώσῃ.

*
* *

Τὸ μὴ πράττειν κακά, ὅσάκις ὑπὸ σφοδροτάτων παθῶν παρασυρόμεθα, ὅσάκις οἱ ἀνθρώπινοι νόμοι συγκρατανεύωσιν εἰς τοῦτο, ὅσάκις ἡ κοινὴ γνώμη δὲν καταδικάζει ἡμᾶς, εἶνε μέγα πρᾶγμα· εἶνε ἡρωϊσμὸς ἀνώτερος παντὸς ἡρωϊσμοῦ, ἐκτελουμένου ἐπὶ τοῦ αἵματόεντος πεδίου τῆς μάχης.

*
* *

Ἀλλὰ ἐφ' ὅσον ἕκαστος δὲν θὰ εἶνε ἱκανὸς νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ καθήκον τοῦτο, ἡ ἀνθρωπότης δὲν θ' ἀποκτήσῃ τὸν τύπον τῆς ἰδανικῆς αὐτῆς τελειότητος.

*
* *

Ἡ ὁδός σου, Ἐμμά μου, κεῖται ἐπὶ τοῦ χείλους ἀβύσσου, ἀλλὰ εὐ δύνασαι νὰ συλλέξης ἄνθος τι ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ταύτης, εἰς ἣν ὁ πατήρ σου σὲ καταδικάζει. Ἐχεις ἐντολὴν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ὀφείλεις νὰ φθάσῃς ἐπὶ κορυφῆς, ἐφ' ἧς ὀλίγοι φθάνουσι· ὀφείλεις νὰ καταστής ἐστίας ἱεροῦ πυρός, ὅπερ μέχρι τοῦδε εὐτυχῶς οἱ ἄνθρωποι δὲν ἔφησαν καθ' ὁλοκληρίαν νὰ σβεσθῇ, τὸ τοῦ καθήκοντος ἱερὸν πῦρ.

*
* *

Ὁ ἀφοσιούμενος εἰς τὸ καθήκον αὐτοῦ, ζῇ ἐν ἀτμοσφαίρᾳ, ἐν ᾗ πιθανῶς ὁ ἥλιος δὲν λάμπει, ἀλλ' ἐν ᾗ ὁ οὐρανὸς εἶνε πάντοτε αἰθέριος.

*
* *

Ὁ ἐκπληρῶν τὸ καθήκον αὐτοῦ ζῇ ἐν οὐρανῷ αἰωνίως αἰθρίᾳ, ἐν ἡσυχίᾳ μελαγχολικῇ ἴτιως, πλὴν περιβαλλούσῃ ἐκάστην πράξιν τῆς ζωῆς διὰ θείου μεγαλείου.

*
* *

Ὁ δοῦλος τοῦ καθήκοντος εἶνε ἀνώτερος ἀνθρώπου, εἶνε ἀρχή, εἶνε ἰδανικὸς Θεὸς καίτοι ζῶν, παντὸς τοῦ ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει ὑπάρχοντος καλοῦ καὶ ὑψηλοῦ.

*
* *

Οἱ μέτριοι, οἱ ἀδύνατοι, πάντες διέρχονται μετὰ σεβασμοῦ καὶ κύπτουσι τὴν κερὰν πρὸ τοῦ ἀγάλματος τοῦ καθήκοντος· ἅπαντες αἰσθάνονται σωτήριον ἐπίδρασιν, ἀναψοῦσαν καὶ καθιστῶσαν ἡμᾶς πράγματι ἀθανάτους, αἰσθάνονται τὸ ῥῆγος, ὅπερ αἰσθάνεται ὁ περιπατῶν μεμονωμένος ἐν ὑπερμεγέθει καὶ σιωπηλῇ ναῦ.

*
* *

Ὁ ἀφοσιούμενος εἰς τὸ καθήκον αὐτοῦ εἶνε ὁ κατ' ἐξοχὴν ἅγιος τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ὁ βλέπων αὐτὸν ἢ ἀναπνέων τὴν πνοὴν αὐτοῦ ἀγιάζεται.

*
* *

Σό, Ἔμμα μου, θὰ εἶσαι μία τῶν ἁγίων τούτων. Θὰ εἶσαι βεβαίως τοιαύτη, θυνώω ἐγὼ ἀντὶ σοῦ. Ἡ εὐδαίμων αὕτη βεβαιότης θά μοι φέρῃ μειδίαμα ἐπὶ τῆς νεκρικῆς κλίνης.

Ὁ Θεόφιλος τῇ Ἐμμᾷ.

Ἐν Λονδίῳ τῇ 3 Ἰουλίου 18...

Ῥίπτων βλέμμα ἐπὶ τῶν ἡμετέρων ἐπιστολῶν μετὰ μεγίστης χαρᾶς βλέπω, ὅτι μακρὰ ἄβυσσος ἡμερῶν ἀποχωρίζει τὴν τελευταίαν, ἣν μοὶ ἔγραψες ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ Ἀγίου Τερεντίου, ἀπὸ ταύτης, ἣν εἰς ἀπόστασιν λεπτῶν τινῶν ἀπὸ τῆς οἰκίας σου, σοὶ γράφω ὑπὸ τὸν μελανόχρουν οὐρανὸν τοῦ Λονδίνου. Σό, τὸρχνε, ἐπέβαλές μοι ὀκτὼ ἡμερῶν ἐξορίαν, καὶ ὁ δοῦλός σου ταπεινῶς φιλῶν τὴν χεῖρα τοῦ ἀρχοντος αὐτοῦ ἀπεδέξατο τὴν ἐξορίαν. Μοὶ εἶπες μειδιῶσα καὶ δίδουσά με μικρὸν κόλαφον, ὅτι σὲ ἔβλεπον λίαν συχνάκις, ὅτι ὑπερέβαινον τὰ ὅριζ, τὰ μέλλοντα νὰ χωρίσωσιν ἡμᾶς, ὅτι ὁ ἀδελφὸς καθίστατο μᾶλλον ἐραστής, καὶ ἐγὼ ὑφίσταμαι

τὴν ἐπιβληθεῖσάν μοι ποινὴν. Δὲν παραπονοῦμαι. Ἐμμε, θὰ προσπαθήσω νὰ κατὰστῶ πράγματι ἀδελφός, οὐδὲν ἄλλο εἰμὶ ἀδελφός διὰ σέ. Εἶνε δύσκολον ἐπάγγελμα, ὅπερ οὐδέποτε ἔμαθον, διότι ἤμην μονογενὴς ἐν τῇ οἰκογενείᾳ, ἀλλ' ἔχων τόσον καρτερικὴν καὶ πράειν διδάσκαλον, οἷα ἡ δεσποινὴς Ἐμμε, θὰ προδεύσω καὶ θὰ κατὰστῶ καὶ ἐγὼ διδάσκαλος τῆς τέχνης τοῦ καθιστάνκει ἐμαυτὸν ἀδελφὸν τῆς γυναικὸς ἣν ἀγαπῶ πρὸ παντὸς ἄλλου ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ.

Ἀλλ' ὄχι, ὄχι, δὲν δικαιῶμαι νὰ παραπονηθῶ, οὐδὲ νὰ κρύψω τὸ ἄλγος μου ὑπὸ πονηρὰν εἰρωνείαν. Σὺ ἡ ἰδίᾳ δὲν μοι ἐπίτρεψας νὰ ἐλπίζω, δὲν ἀπεφάσισας δι' ἀγάπην μου νὰ συμβουλευθῇς τρεῖς τῶν περιφημοτέρων τοῦ Λονδίνου ἱατρῶν, ἵνα μάθης, ἐάν εὖρωστος καθισταμένη ἡδύνατο ἀφόβως νὰ γείνης μήτηρ, μὴ προσβάλλουσα τὴν μνήμην τοῦ πατρὸς σου; Καὶ θὰ ἐδικαιούμην ἐγὼ νὰ σοῦ μεμψῶ, διότι καλλιτέρα ἐμοῦ δι' ἐνὸς ἡμέρος καὶ δεσποτικοῦ βλέμματος μὲ ἐπαναφέρεις ἐπὶ τῆς ἐδοῦ τοῦ καθήκοντος; Ἐμμε, Ἐμμε, αἰσθάνομαι ἐμαυτὸν οὐτιδανὸν ἀπέναντι σοῦ. Ἐχω τὸ καθήκον νὰ σοὶ ὑπακούσω ἐφ' ὅλον τὸν βίον, διότι σὺ ἔπαξ μόνον ἐπέτρεψάς μοι νὰ ἐξουσιάζω σοῦ καὶ κλαίωσα ἐπὶ τοῦ τέφρου τοῦ πατρὸς σου ἐξήτησας πρὸς τῆς σκιᾶς τοῦ ν' ἀπαλλαγῇς τῆς τυραννίᾳ ὅρκου, δεσμεύοντός σε ἐφ' ὅλον τὸν βίον.

Ὅσάκις ἐνθυμοῦμαι, Ἐμμά μου, τοὺς μακροὺς ἀγῶνας οὓς ἠγωνίσθης ἐν Ἀγίῳ Τερεντίῳ καὶ νῦν ἐν Λονδίῳ, μεγαλοφρονῶ διότι σὲ ἀγκυλῶ. Ὁ ἔρως καὶ τὸ καθήκον τοσοῦτον τραχέως ἐπολέμουν πρὸς ἀλλήλας, ὥστε δὲν θὰ ἡδυνάμην νὰ σοὶ εἶπω ἐάν σε ἠγάπων, ὅσάκις κλαίωσα μοὶ ἔλεγες ἀδὲν εἶνε ἀληθὲς ὅτι ὁ πατήρ μου θὰ συγχωρήσῃ ἡμᾶς, ἢ ὅσάκις αἰφνιδίως σοῦ ἔκρα καὶ ὥχρᾳ ἐγειρομένη ἀνεφώνεις «Οὐκ ἐλθέμε, ὁ ἔρως ἡμῶν ἤθελεν ἀποδοῖ λίαν χαμερπῆς, ἐάν τὸ καθήκον δὲν ἤθελεν ὑπερνικήσῃ».

Ὅτε δὲ ἦλθες ἐδῶ εἰς Λονδίον, ἵνα συμβουλευθῇς τὴν σκιάν τοῦ πατρὸς σου, σοὶ ἀπῆντησεν αὕτη διὰ τοῦ στόματος τοῦ ἱατροῦ Θώμ, ὅτι ἐάν ἡ ἄλλοτε ἀδύνατος καὶ φιλάσθενος Ἐμμε καθίστατο ῥωμαλέα καὶ εὖρωστος γυνή, ἡδύνατο μηδένα λυποῦσα νὰ νυμφευθῇ τὸν Οὐκλιέλμον. Ὁ διδάκτωρ Θώμ σοὶ εἶπεν, ὅτι ὁ πατήρ σου ἤθελε δις σ' εὐλογήσῃ, ἐάν ἡδύνατο νὰ σε εἶδῃ εὐτυχῇ καὶ πιστὴν εἰς τὸ πνεῦμα τῶν λόγων αὐτοῦ. Οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ, ἐάν οὗτος δὲν εἶχε τοὺς φρεγμοὺς τοῦ καθήκοντος, ἐάν δὲν ἐστήριζε τὴν πίστιν, τὴν πεποίθησιν, τὴν ζωὴν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἀκρογωνιαίου λίθου ἀρχῶν μὴ ὑποκειμένων εἰς συζήτησιν. Ἀλλὰ καὶ οὐαὶ ἡμῖν, ἐάν ὁ ἄνθρωπος ἐκ διαλειμμάτων ὤφειλε νὰ ἰσοσταθμίσῃ τὰ πάθη, τὸ λογικόν, τοὺς αἰωνίους ὅρκους καὶ τὰς συμβιβάσεις τῆς συνειδήσεως ἐν' ἀποφασίῃ περὶ τοῦ πρακτέου! Τὸ τοιοῦτον ἤθελεν εἶναι ὅμοιον τοῦ ἀποβάλλειν τὴν ἰδίαν ἀξιοπρέπειαν καὶ ζῆν ἐφ' ὅλον τὸν βίον ἐν τῇ ἀνδεῇ ταραχῇ τῆς νευτίκας. Σὺ ἐκκτοντάκις περὶ τούτου μοὶ ὠμίλησας, Ἐμμε, καὶ μ' ἐπει-

σας. Ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὸ καθήκον· ἀλλ' ὅτε ἡ εὐθρασύς τοις ἡμῶν φύσις κινδυνεύει νὰ συντριβῇ ἐπὶ τῆς στήλης ἐκείνης, τῆς μὴ πω κλονουμένης, τότε ἐπιτρέπεται νὰ ζητήσῃ τις ἄρωγὴν. Τίς ποτε ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐτόλμησε νὰ ὀνομάσῃ δειλὸν τὸν ζητοῦντα ἄρωγὴν ναυαγόν; Καὶ ἡμεῖς ἡγησάμεθα σωτηρίαν παρὰ τοῦ ἱατροῦ Θῶμ χορηγήσαντος ἡμῖν αὐτὴν καὶ καταστήσαντος ἡμᾶς εὐτυχεῖς· διότι ἐν Οὐρανῷ, μὴ δεικνύοντι πρὸ καιροῦ εἰμὴ τὸ μέλαν τῆς καταιγίδος, διεσκεδάσας τὰ νέφη καὶ ἔδειξεν ἡμῖν κυανοῦν τι χρῶμα. Εἰς ἡμᾶς τοὺς δύο ἀτυχεῖς ναυαγούς ἐν τῇ θαλάττῃ τοῦ βίου ὁ ἱατρὸς Θῶμ ἔρριψε τὸ σχοινίον τῆς ἐλπίδος, ἐξ οὗ κρεμάμεθα.

Ἐμμα, Ἐμμα μου, ὁ πρὸς σέ ἔρως μου εἶνε μέγας, ὡς ὁ κόσμος· ἐν τούτῳ βλέπω εἰκόνα τοῦ ἀτελευτήτου· ἀλλὰ δὲν ἤθελον ἐπιθυμήσῃ νὰ κατστῶ ἰδιὸς σου, προκειμένου νὰ θυσιάσῃς τὸ καθήκον σου καὶ ἀθετήσῃς τὸν ὅρκον σου. Ἐὰν εἶχον ἀγαπήσῃ ἑτέραν γυναῖκα, ὁ ἐγωϊσμός μου ἤθελε παραβῇ ὅ,τι ὀήποτε, ἤθελεν ἀνοίξῃ διὰ τῆς βίας τὰς θύρας τοῦ ἱεροῦ, ἀλλ' ἐνώπιόν σου, Ἐμμα, κλίνω τὴν κεφαλὴν καὶ προσδοκῶ. Σὺ με ὠδήγησας εἰς λίαν ὑψηλὴν σφαῖραν, ὥστε νὰ διακρίνω τὸν ἔρωτά τοῦ καθήκοντος, καὶ ἐὰν δίδουσά με τὸν σὸν ἔρωτα, ἤθελες μοὶ ἀραιρέτῃ τὸ σέβας σου, ἤθελον σοὶ εἶπῃ· «Ἐμμα, ἄνευ τοῦ ἔρωτός σου θ' ἀποθάνω, ἀλλὰ θέλω ν' ἀποθάνω ἀπαλάυνων τοῦ σεβασμοῦ σου.» Ὅσάκις τὰ βλέμματά μου δικνοητικῶς σέ ζητοῦσι καὶ ἐμφοκνίζεσσι ἐνώπιόν μου ἱλαρὰ καὶ ὠρχία, ὡς ὁ ἀστερόεις οὐρανός, ἀκουσίως φαντάζομαι ἐμαυτὸν προσπίπτοντα εἰς τοὺς πόδας σου, καὶ σε βλέπω ἐν ὕψει καθημένην, ὥστε δὲν σέ ἐναγκάζομαι διὰ τοῦ ἔρωτός μου, ἀλλὰ θωπεύω μόνον τοὺς πόδας σου, διότι μεγάλως ἀπέχεις ἀπ' ἐμοῦ, οὕσα τοσοῦτον ὑψηλά. Ἐὰν ὑπάρχωσιν ἄγγελοι καὶ ἀγαπῶνται ἀμοιβαίως, θ' ἀγαπῶνται, ὡς ἐγὼ ἀγαπῶ σέ, Ἐμμα μου.

Βεβαιώθητι, ὅτι συμβουλευομένη τοὺς περιφημοτέρους ἱατροὺς τῆς Ἀγγλίας καὶ ἤδη ἀπὸ τοῦδε στέργουσα νὰ ὑπακούσῃς αὐτοῖς, μεθερμηνεύεις τὴν γνώμην τοῦ πατρὸς σου. Οὗτος βεβαίως δὲν θὰ ἐπεθύμει νὰ σε ἔδῃ ἀτυχῇ, ὅχι, ἀλλ' ἤθελεν ἵνα μὴ κατεστήσῃς ἑτέρους ἀτυχεῖς. Εἰς τὸν λόγον τοῦ ἱατροῦ Θῶμ ὁ μάλλον εὐσυνείδητος δύναται νὰ θαρρῇ. Οὗτος διετέλεσεν ὁ πρῶτος φίλος, ὁ πρῶτος ἔμπιστος τοῦ πατρὸς σου· οὗτος ἔγνω ἐκάστην αὐτοῦ σκέψιν, βολέως ἀνέγνωσεν ἐν τῇ εὐγενεστάτῃ ἐκείνῃ καρδίᾳ, τοσοῦτον σκληρῶς σπαρραχθείση. Ὁ αὐτὸς οὗτος ἀνέλαβε τὴν εὐθύνην νὰ σε φωτίτῃ διὰ τῆς ἐπιστήμης του, καὶ σε διαρρώσῃ διὰ τῆς εὐρείας καὶ ἀσφαλοῦς αὐτοῦ πείρας. Ὅτε οὗτος σοὶ ὁμιλεῖ, εἶνε ἡ φωνὴ τοῦ πατρὸς σου, ἥτις σοὶ ὁμιλεῖ, ὥστε σέ δικτάττει, καὶ σὺ ἰδίᾳ μοὶ τὸ εἶπας, εἶνε τὸ ἐπιβλητικὸν ὄφος τοῦ πατρὸς, ὅπερ σέ πείθει. Ἐὰν οὗτος σοὶ εἶπεν «Ἐμμα ἰάθητι καὶ προσδόκᾳ» ἡ ἀκτὶς αὕτη ἐλπίδος σοὶ ἔρχεται παρὰ τοῦ πατρὸς.

σου, καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ δεχθῶμεν αὐτὴν μετὰ τοῦ ἀγιωτέρου σεβασμοῦ καὶ τῆς ἡσυχωτέρως χαρᾶς.

Ἔμμα, παρηγόρησον τὴν ἐξορίαν μου τῶν ἡμερῶν τούτων διὰ μακρῶν ἐπιστολῶν· χορήγησον τῷ σῷ αἰχμαλώτῳ ἡμίσειαν ὥραν φωτὸς καὶ ἀέρος· κατάρτησον αὐτὸν ἱκανὸν ν' ἀναμείνῃ τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ χωρὶς ν' ἀποθάνῃ.

Ἡ Ἔμμα τῷ Οὐδιδέλμῳ

Ἐν Λονδίῳ τῇ 5ῃ Ἰουλίου 18...

Χθὲς τὴν πρωτὴν ἠγέρθην πλήρης ἐλπίδος. Εἶχον κοιμηθῇ τὴν νύκτα ὀλίγον καὶ διασκοῦντος τοῦ ὕπνου δὲν ἔβλεπον εἰμὴ ἱατροὺς καὶ ἐκδόρικ, οἵτινες ἦσαν ὀλίγον σκυθρωποὶ ἔχοντες μεγάλας φενάκας καὶ συνωφρυσμένον πρόσωπον. Ὀνειρευόμην ὅτι ἦσαν ἅπαντες περὶ ἐμέ, ἐν ᾧ ἐγὼ ἤμην ἐπὶ μικρᾷ κλίνῃς. Περίφοβος συνεστελλόμην ὑπὸ τὰ ἐφαπλώματα, ἀλλ' οὔτοι ἀνυπομόνως καὶ μετ' ὀργῆς μοὶ ἀπέσπων αὐτὰ καὶ ἤρχιζον νὰ ἐπικρούωσιν ἰσχυρῶς ἐπὶ τοῦ ἀτυχοῦς στήθους μου. Ἦθελον ν' ἀντιστῶ κατὰ τῶν τεράτων τούτων, ἀλλ' οὔτοι μοῦ ἐδέσμευον τοὺς βραχίονας καὶ προσήλυνον οἶονεὶ αὐτοὺς ἐπὶ τῆς κλίνης. Ἦθελον νὰ φωνάξω, ὅπως ἐπικαλεσθῶ τὴν βοήθειαν τῆς μητρός μου, τοῦ πατρός μου, ἀλλὰ δὲν εὑρισκον φωνὴν πρὸς τοῦτο, οὐδὲ μὺς, ὅπως κινηθῶ καὶ ἤκουον τὸν σκληρὸν κτύπον τοσοῦτων σφυρῶν, δι' ὧν οἱ συνωφρυσμένοι οὔτοι ἱατροὶ ἐπληττον τὰ πλευρά μου. Ἐνόμιζον ἐμκυτὴν θνήσκουσάν· συνήθροισα τὰς δυνάμεις μου καὶ ἐξέβαλον τοσοῦτον μεγάλην κραυγὴν, ἱκανὴν νὰ ἐξυπνίσῃ τὴν εἰς τὸ παρακείμενον δωμάτιον κοιμωμένην θαλαμηπόλον. Ἡ κραυγὴ μου εἶχεν ἐξυπνίσῃ καὶ τὴν Ἔμμαν σου, καὶ ἠσθαινόμην τὴν καρδίαν σφοδρῶς πάλλουσαν, ὥς ἔάν ᾔθελεν ἐξέλθῃ τοῦ στήθους καὶ ἤμην κάθιδρως. Μετὰ κόπου ἀνελάμβανον τὸν ὕπνον καὶ μόλις ἔκλειον τὰ βλέφαρα οἱ ἱατροὶ καὶ αἱ σφῦραι ἐκεῖναι πάντοτε τρομικτικώτεραι ἐνώπιόν μου παρίσταντο, εἰς τρόπον ὥστε δὲν ἠδυνάμην νὰ καθητυχάσω, εἰμὴ ἂν ὅν πρῶτον σοὶ ὑπεσχέθην ὅτι τὴν πρωτὴν ᾔθελον ἐκπληρώσῃ τὴν ἐπιθυμίαν σου, πορευομένη εἰς ἐπίσκεψιν τῶν τριῶν διασημοτέρων τοῦ Λονδίνου ἱατρῶν.

Ἠγέρθην ἔχουσα τοιαύτην στερεὰν ἀπόφασιν καὶ μισθώσασθαι ὄχημα μετὰ τῆς θαλαμηπόλου μου εἶπον τῷ ἡνιόχῳ νὰ ὀδηγήτῃ ἡμᾶς εἰς τὸν ἱατρὸν Β... Κατ' ὅκει οὗτος εἰς τὸ ἕτερον ἄκρον τῆς πόλεως καὶ ἡ ἀπόστασις ἐφαίνετό μοι ἀτελεύτητος. Ἐδυσανασχέτουν κατὰ τῶν ἵππων καὶ κατ' ἐμαυτῆς τῆς ἰδίας· ἐπεθύμουν νὰ μοὶ σοὶ εἶχον ὑποσχεσθῇ, καὶ παρηγορήμην σχεδὸν μέχρι τῆς ὑποκρισίας, ὅπως πεισθῶ, ὅτι ὑπόσχεσις, δοθεῖσα ἐν τῷ μέσῳ τρόμων ὀνείρου δὲν θὰ μὲ ἠνάγκαζε νὰ διαφυλάξω αὐτήν, ἅτε οὐδεμίαν ἠθικὴν ἀξίαν ἔχουσα. Τότε μοὶ ἐφαίνετο ὅτι ὁ παλαιὸς τοῦ πατρός μου ἱατρὸς λίαν κατ' ἐμοῦ ἠγανάκτει, διότι συνεβουλεύθην ἑτέρους πλὴν

αὐτοῦ ἱατροῦ· καὶ ἐνόμιζον βλέπουσιν τὸ τοῦ πατρὸς μου συνοφρυούμενον πρόσωπον, ἐπικαλαμβάνον μοι μετὰ τῆς ἐρμητικωτέρας ὀργῆς τοῦ τὰς λέξεις ἐκείνης, ἧς τοσάκις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἤκουσα. Ἀλλάσσετε τοὺς ὑπηρέτας καὶ τὰς θαλαμηπόλους, τὰ ἐνδύματα τοὺς ἵππους καὶ τὴν οἰκίαν, ἀλλ' οὐδέποτε τὸν ἱατρὸν σας.

Ἀλλὰ σύ, Οὐιλιέλμέ μου, δύνασαι νὰ ὑπερηφανευθῇς· διότι ὁ μόνος εἰς σὲ λογισμὸς μου ἔτρεπεν εἰς φυγὴν τὸν πηλκίον ἱατρὸν καὶ αὐτὴν τὴν ἀγκυακτοῦσαν σκιάν τοῦ πατρὸς μου· διότι οὐδὲν ἄλλο ἐσκεπτόμην ἢ τὴν ὑπόσχεσιν. Τί δὲ ἐστὶν ἄνθρωπος, μὴ ἔχων ἱερὰν τὴν ὑπόσχεσιν αὐτοῦ; ἀδειλὸς καὶ φαῦλος μὴ ἔχων οὐδὲ τὸ θάρρος τοσούτων ἄλλων, οἵτινες διαπράττοντες πταίσμα ἀναγκάζονται ὅπως ἀντιμετωπίσωσι κώδικας καὶ δικαστήρια. Καὶ αὗτοι ἐπίσης ἦσαν λέξεις τοῦ πατρὸς μου, καὶ τὴν φορὰν ταύτην συνεφώνεις καὶ σὺ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐγὼ ἐνηγκαλιζόμην δι' ἐνὸς μόνου ἀσπασμοῦ δύο προσφιλεστάτας σκιάς, ἵτως ὁμοίως προσφιλεῖς. — Σὺ δὲ πάντοτε μαντεύων τὸν συλλογισμόν μου, πρὶν ἤδη σκεφθῶ αὐτόν· σὺ δὲ αἰσθανθεὶς πάντοτε τὰ αἰσθημάτων μου, τὴν ὀργὴν μου, βεβαίως θὰ ἡσθάνθης τὴν ἀγίαν ἐκείνην ἡδονήν, ἧς ἀπολαύει τις, ὅσας μακρόθεν ἐρχόμενα συναντῶνται ἐν τῇ ψυχῇ δύο ἐπίσης ἰσχυρὰ αἰσθημάτων, ἀλλὰ διαφόρου φύσεως, ἅτινα συνενούμενα ἀποτελοῦσι μίαν μόνην ἡδονήν, ἐντελῆ ἱκανοποίησιν, θερμὴν ὡς ὁ ἥλιος, μεγάλην ὡς ὁ οὐρανός.

Συγχώρησον λοιπὸν τὴν Ἑρμᾶν σου, γράφουσάν σοι δι' ἀνατολικῶν φράσεων ὑπὸ τὴν Ἀγγλικὴν ὁμίχλην· κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, βλέπουσιν τὸν Οὐιλιέλμον μου συμφωνοῦντα μετὰ τοῦ πατρὸς μου, ἡσθανόμενον μίαν ἐκ τῶν ἡδέων ἐκείνων ἁρμονιῶν.

Ἐν τοσούτῳ ἀφικόμεθα εἰς τὴν θύραν τοῦ ἱατροῦ· δὲν ἦτο οἷος καὶ ὁ ὑπηρέτης αὐτοῦ οὗτινος τὸ ὕψος ἐδήλου τὴν φήμην καὶ τὸν πλοῦτον τοῦ κυρίου του, μοι εἶπεν ὅτι ὁ ἱατρός Β... δὲν ἐδέχετο ἐπισκέψεις εἰμὴ τὴν Τρίτην καὶ τὸ Σάββατον ἀπὸ τῆς μιᾶς ὥρας μέχρι τῆς τετάρτης μ. μ. Πρὸς αἰσχύνην μου, πρέπει νὰ ὁμολογήσω ὅτι ἡ ἀπάντησις αὕτη μὲ ἱκανοποίησε, καὶ καταδύκνουσα δρομικῶς τὴν κλίμακα ἐπανηρχόμην οἴκαδ' εὐχαριστημένη μᾶλλον ἢ ὅταν ἐξῆλθον. Εἶχον καιρὸν εἰσέτι 24 ὥρων καὶ δὲν ἔπαιον ἐγώ...

Σήμερον λοιπὸν ἐπανῆλθον ἐκ τῆς οἰκίης τοῦ ἱατροῦ Β... καὶ μόλις ἀναλαβοῦσα ἐκ τῆς βιβλικῆς συγκινήσεως τῆς ἐπισκέψεώς μου, σοὶ γράφω ν' ἀγκαπῶ ὀλίγον τὴν Ἑρμᾶν σου, ἥτις δι' ἀγάπην σου συμβουλευέται τοὺς ἀγροίκους καὶ ἀγερώχους τούτους ἱερεῖς τῆς θεᾶς Ὑγείας, ἥτις θὰ εἶχεν ἴσως τρυφερωτέραν καρδίαν αὐτῶν...

Ὁ ἱατρός Β... εἶνε πράγματι γίγας· καὶ ἐγὼ ἀγνοῶ τίνι τρόπῳ οἱ ὑπερμεγέθεις αὐτοῦ μῦς καὶ ἡ γιγαντιαία αὐτοῦ γαστήρ δύνανται νὰ περιχλεί-

σθώσιν ἐντὸς τῶν μελανῶν αὐτοῦ ἐνδυμάτων καὶ τοῦ λευκοῦ αὐτοῦ λαίμο-
δέτου. Μετὰ φρίκης βλέπουσα αὐτόν, ὅσκις ἐχειρονόμει καὶ ἐκινεῖτο ἐπὶ
τοῦ ἀνακλίντρου αὐτοῦ, ἐνόμιζον ὅτι οὗτος θὰ συνετρίβετο, ἅτε κλείων
καὶ περιορίζων τὸσαύτην ζωὴν ἐν κινήσει· ἡ δὲ ἑξαψὶς μου μοὶ παρίστα σῶ-
ρον κρέατος, ὅπερ ἤθελε ν' ἀνατραπῇ ἀπὸ μιᾶς εἰς ἄλλην στιγμὴν ἐπὶ τοῦ
μεγαλοπρεποῦς τάπητος τοῦ σπουδαστηρίου ἐκείνου.

Ὁ ἱατρὸς Β... ὁμίλει λίαν μεγαλοφώνως, ὥστε ἐνόμιζον ὅτι ἤκουον
ἀγρίαν καὶ παθητικὴν φωνήν· καὶ ἐβεβαίοντο τὸ πᾶν μετὰ τὸσαύτης βκθείας
πεποιθήσεως, ὥστε μοὶ ἐφαίνετο ἀδύνακτον νὰ διχκόψω αὐτόν ὁμιλοῦντα,
ἔτι ἀδυνατώτερον ν' ἀντιλέξω αὐτῷ. Κατὰ στιγμὰς τινὰς μοὶ ἐφαίνετο ὅτι
πᾶν τὸ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενον δὲν θὰ ἦτο εἰρή· ἡ καθαρὰ ἀλήθεια καὶ ὅτι
ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος δὲν θὰ ἐγίνωσκε τὴν ἀμφιβολίαν οὐδὲ κατ' ὄνομα. Ἐάν
ὁ Ἰησοῦς εἶπε τῷ παρχλυτικῷ «ἄρον τὸν κράδοντόν σου καὶ περιπάτει»
θὰ παρετήρησε τοῦτον διὰ τῶν αὐτῶν ὀφθαλμῶν, δι' ὧν ὁ ἱατρὸς Β... μέ-
παρετῆρει· θὰ ὁμίλησεν αὐτῷ διὰ τοῦ αὐτοῦ ὕφους, δι' οὗ μοὶ ἀπηύθυνε
τὰς λέξεις αὐτοῦ, ὁμοίως τῷ κερκυνῷ καὶ τῇ βροντῇ.

Ἰνα ἀπαλλαχθῶ τῆς περιττῆς βασιάνου τῆς στηθοσκοπήσεως, τῷ ἐξέ-
θεσα συντόμως, ὅτι ἤμην θυγάτηρ πατρὸς ἐκ φθίσεως θανόντος, ὅτι ἀπώ-
λεσα τοὺς ἀδελφούς μου ὑπὸ τῆς ἰδίας ἀσθενείας, καὶ ὅτι ἐγὼ ἡ ἰδίᾳ ὑπό-
κειμι εἰς ἐπιμόνους βρογχίτιδας καὶ κρίσιν πτυσίν. Ἐφ' ὅσον καὶ ἂν ἐπει-
ρώμην νὰ μὴ εἶπω εἰμὴ τὰς ἀναγκαίας λέξεις, ὅπως αὗτος μ' ἐννοήσῃ, ἐφαί-
νετο ὅτι ἐγίνωσκεν ἤδη αὐτάς, πρὶν ἢ ταύτας προφέρω, καὶ ἀνὰ πᾶσαν
στιγμὴν μὲ διέκοπτε δι' ἐνὸς χμ' χμ' χμ' καὶ διὰ δειγμάτων ζωηρᾶς ἀνη-
συχίας. Εἰποῦσα αὐτῷ ὅτι δὲν ἐπεθύμουν νὰ ἐξετασθῶ, δοκιμασθεῖσα
ἤδη καὶ βασκισθεῖται ὑπὸ πολλῶν ἱατρικῶν ἐξετάσεων, τῷ προσέφερον τὴν
ἀπόφασιν ἐκείνην, ὑπογραφεῖσαν ὑπὸ ἱατρῶν τινῶν, προσκληθέντων ποτὲ
ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου εἰς συμβούλιον· ἀπόφασιν, ἣν ἔατοτε ἀπὸ μνήμης ἔμα-
θον, χωρὶς νὰ ἐννοῶ αὐτήν.

«Κληρονομικὴ συματίωσις, κωφότης τῆς δεξιᾶς ὑποκλειδίου χώρας, λίαν
ἀσθενὴς φλυκταινοειδὴς ψιθυρισμὸς καθ' ὅλον τὸν θώρακα, ἀλλὰ μᾶλλον
δεξιόθεν καὶ ὑψηλά, παρατεταμένη εἰσπνοή, χαλεπὴ καὶ διακεκομμένη.
Πλευριτικαὶ προσφύσεις ἐκ τῶν δύο μερῶν τοῦ θώρακος· πεπτικὰ ὄργανα
ἐν καλλίστῃ καταστάσει.»

Παρουσιάζουσα τὸ μυστηριώδες καὶ σκληρὸν ἐκεῖνο ἔγγραφο, ὡς θανά-
σιμον ἀπόφασιν, γραφεῖσαν εἰς ξένην γλῶσσαν, ἐξέφραζον τῷ ἱατρῷ Β...
τὴν ἐπιθυμίαν ἵνα μάθω, ἐάν μετεβάλλουσα κλίμα ἤθελον βελτιώσῃ τὴν
ὑγείαν μου, ὥστε ν' ἀπαλλαχθῶ ἐντελῶς παντὸς κινδύνου εἰς τὸ μέλλον....
καὶ ἐνταῦθα ἤρχιζον νὰ ἐρυθριῶ καὶ νὰ ἐρυθριῶ πολὺ, διότι ὤφειλον νὰ προ-
φέρω τὰς δυσκολωτέρας λέξεις, ἀκριβῶς ἐκείνας, δι' ἧς μοὶ ἐπέβαλες νὰ
συμβουλευθῶ τοὺς περιφημοτέρους ἱατροὺς τοῦ Λονδίνου· σὲ βεβαιῶ δὲ ὅτι

ἤθελον κατορθώσῃ τοῦτο, ἐὰν ὁ σωματώδης ἱατρός χωρὶς νὰ ἐννοήσῃ τὸ ἐρύθημά μου, οὐδὲ τὸν δισταγμὸν μου δὲν μὲ εἶχεν ἀποτόμως διακόψῃ, προξενῶν τῇ ψυχῇ μου ἀλγεινὸν κλονισμόν, ἐν βεβασίᾳ θὰ ἐννοήσῃς, καλέ μου Οὐτιλιέλε...

Μετὰ τὸν κλονισμόν ἐκεῖνον, μετὰ τὰς διακοπὰς αὐτὰς ἠσθάνθην ἐμαυτὴν ἐντελῶς ἀπομεμονωμένην ἀπὸ τοῦ ἱατροῦ, τοῦ ἀτενίζοντος καὶ ὁμιλοῦντος πρὸς με· καὶ τὰ ὦτά μου μηχανικῶς ἐδέχοντο τὸν ἥχον τῶν λόγων του, χωρὶς νὰ μοὶ προξενήσωσιν ἄλγος ἢ χαράν, χωρὶς νὰ μοὶ ἐμπνεύσωσιν ἐμπιστοσύνην ἢ φόβον.

Περίπαιζον τὴν "Ερμην σου, θέλουσεν νὰ δικάσῃ ἓνα τῶν χρησμῶν τῆς βρεττανικῆς ἱατρικῆς· ἀλλὰ φαίνεται μοι, ὅτι ὁσάκις ἱατρός δὲν ἐννοεῖ τὸν ἀσθενῆ αὐτοῦ, δὲν δύναται νὰ θεραπεύσῃ αὐτόν. Ὁ ἱατρός Β... οὐδὲν ἐμάντευεν, ἐξ ὧτων ἐσιώπων, δὲν ἤξευρεν διὰ τῆς προνοίας του νὰ μοὶ οἰκονομήσῃ οὐδεμίαν τῶν δυσκόλων λέξεων· ὅθεν δὲν ἐνόει τὴν εὐαίσθητον καὶ φιλάσθενον ἰδιοσυγκρασίαν μου· ἐν ἄλλαις λέξεσιν καὶ συμβουλαὶ αὐτοῦ ἦσαν δι' ἐμὲ ζηρεὶ λέξεις.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης, ἐγὼ ἠκροώμην αὐτοῦ μόνον οἰλοφροσύνης χάριν, καὶ ἵνα ἔλθω εἰς πέρας τῶν ὑπ' αὐτοῦ παρὰγγεληθέντων μοι πρὸς ἐκτέλεσιν.

α. . . . "Αχ! ἐπιθυμεῖτε νὰ μεταβάλλητε κλίμα· θέλετε νὰ διαμείνητε ἐν Νικαίᾳ τῆς Γαλλίας ἢ ἐν Πίστῃ, ἐν Πῶ ἢ Μεντόν, διακνοεῖσθε νὰ ἐπισκεφθῆτε τὰ Πυρηναιῖα καὶ τὰς ἀκτὰς τῆς Ἰέρης ἢ ἴσως τολμᾶτε νὰ σκεφθῆτε περὶ Μαδέρας καὶ Αἰγύπτου, ἐροπεδίου τῆς Ἀσίας ἢ περὶ τῆς Τσέρρο Πάζκο ἐν Περού· — Ἀλλ' αὗται εἶνε τοῦ συρμοῦ μακίαι, αἵτινες πιστεύονται ὑπὸ τῶν ἀσθενῶν καὶ διδάσκονται ὑπὸ τῶν ἱατρῶν "Αχ! εἶνε πράγματι ὥραϊον τὸ ἀποστέλλειν μακρὰν μακρὰν τὸν ἴδιον ἀσθενῆ, ἵν' ἀποθάνῃ ἔνευ ἰδικῆς μὲς εὐθύνης, καὶ μακρὰν τῶν ὀφθαλμῶν τῶν πελκτῶν ἡμῶν. Καὶ εἶνε πράγματι ὥραϊον! — Ἀλλά, κυρία μου, ὑπάρχουσι φθισικοὶ ἐν Πίστῃ καὶ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ δὴ πλεῖστοι ἐν Μαδέρᾳ καὶ Νικαίᾳ. Οἱ ἀμυθεῖς οὗτοι ἱατροί, οἱ συμβουλευόντες τοὺς φθισικοὺς εἰς τὴν ἀποδημίαν δὲν θαρροῦσιν εἰς τὴν ἐπιστήμην αὐτῶν· καὶ ὁ μὴ ἔχων πεποιθήσιν ἐαυτῷ τῷ ἰδίῳ, τῇ ἐπιστήμῃ, ἣν ἐσπούδασε, τῷ ἐπαγγέλματι ὃ μετέρχεται εἶνε εὐήθης καὶ ἀπαιτιῶν. Ἡμεῖς ἔχομεν ἐν τοῖς χαρτοφυλακίοις καὶ φαρμακείοις ἡμῶν ἑκατοντάκις ἰσχυρότερα μέσα τῆς χλιαρῆς ἀτμοσφαιρας τῆς Μεσογείου ἢ τοῦ Ὠκεανοῦ. Ωραία πράγματι σοφία! Καὶ ὑμεῖς, ὑποθέτω, δὲν γινώσκετε οὐδὲ λέξιν περὶ ἱατρικῆς, ἀλλὰ δύνασθε νὰ καταγελάσητε τῶν ἀτμοσφαιρικῶν κλιματολόγων ἐκείνων ἱατρῶν (ὀνομάσατε αὐτοὺς ὅπως θέλετε) καίτοι ἀγνοοῦσα τὴν ἱατρικὴν· διότι μεταξὺ τῶν κλιμάτων τούτων, ἃ παρὰγγέλλουσι τοῖς φθισικοῖς, ὑπάρχουσι ξηρὰ καὶ ὑγρὰ· ὑπάρχουσιν ὑψηλόταται χῶραι καὶ ἕτεραι εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς

Θαλάσσης· υπάρχουνσι θερμὰ καὶ ψυχρὰ κλίματα ! Φεῦ ! ὁπόση ἀμάθειαι, ὁπόση ἀγυρτίαι ! . . .

« Ἴδετε ἐγὼ διὰ μιᾶς θερμάττρας καὶ ἐνὸς θερμομέτρου ἀπομιμουμαι ἐντελέστατα πάντα τὰ κλίματα ἐν τῷ δωματίῳ ἡμῶν, καὶ δι' ὀλίγων γαιανθράκων καὶ ὕδατος ἀντικαθιστῶ τὴν Νίκαιαν καὶ τὴν Μαδέραν ἐν ὁδῷ Ὁζωνίου ἢ ἐν Πικαδίλλῃ, χωρὶς νὰ ἔχητε ἀνάγκην νὰ ἐξέλθητε τῆς ἡμέτερας οἰκίας, ἢ νὰ καταλείψητε τοὺς τάπητας ἡμῶν, τὰ ὑμέτερα ἀνθη, τὸ κανάριον ὑμῶν καὶ τὰ τοιαῦτα· ἀλλὰ δεόν νὰ ἔχητε ὀλίγην ὑπομονήν· μετὰ τῶν ταπήτων ὅμως, τῶν ἀνθέων, καὶ τοῦ ἄσματος τοῦ μικροῦ πτηνοῦ σας, προσθέτω τὰς βδέλλας, τὰ ἐκδόρια, τὰ καυτήρια καὶ τὴν ἀλοιφήν τοῦ Ἀντενριθ, καὶ τὸ ἔλαιον τοῦ ὀνίσκου· ἄχ ! πράγματι σκληρῶς μεταχειρίζομαι ὑμᾶς, ἀλλὰ μετ' ἐλεήμονος σκληρότητος· διὰ βρασάνων ἐπὶ τῆς ἐπιδερμίδος ἀηδῶν φαρμάκων. Θεραπεύω ὑμᾶς διὰ τῆς πείνης καὶ τοῦ ἄλγους . . διὰ τῆς καθεύξεως καὶ τοῦ φόβου . . . »

Καὶ ὁ ἱατρὸς Β . . ἐφκίνατο χαίρων ἐπὶ τῇ δεινῇ αὐτοῦ εὐγλωττίᾳ, ἀλλ' ἡ φωνή του ἦτο τοσοῦτον μεστή πεποϊθήσεως, ὥστε ἠνυχκαζόμεν ν' ἀκροασθῶ αὐτοῦ. Μεγάλως εὐηρεστεῖτο ἐπιθεωρῶν τὰ τρομακτικὰ ὄπλα, ἃ ὁ ἴδιος διηυθέτει κινούμενος ἐπὶ τῆς ἑδρας αὐτοῦ καὶ μειδιῶν μετετόπιζεν ἕκαστον πρὸ αὐτοῦ ἀντικείμενον, καὶ αἶφνης ἐξελάμβανον αὐτὸν ἀντὶ δημίου . . .

« Ἀλλὰ, προσφιλὴς μοι κυρία, ἡ θεραπεία ἀσθενείας τινὸς εἶνε μάχη μετὰ τοῦ ἀσθενοῦς καὶ τοῦ ἱατροῦ· εἶνε πάλη τῆς φύσεως πρὸς τὴν ἐπιστήμην· καὶ ἡ νίκη ὀφείλεται τῷ ῥωμαλεωτέρῳ καὶ θαρραλεωτέρῳ· βλέπω δὲ (καὶ ἐνταῦθα ἀκουσίως ἀνέτρεπε τὰς χειρίδας τοῦ ἐνδύματος αὐτοῦ, ὡς ἐτοιμαζόμενος εἰς πυγμαχίαν) ὅτι ἐν ἐμοὶ δὲν ἐλλείπει οὔτε τὸ θάρρος οὔτε ἡ ἰσχύς. Οἱ συνάδελφοί μου λέγουσι περὶ ἐμοῦ ὅτι εἶμαι κανιῶδης ζωτικὸδοξος, καὶ ὅτι κατέστην διὰ τοῦ χρόνου γελοῖος· ἀλλ' ἐγὼ εὐρίσκω καθ' ἐκάστην στερεωτέραν πεποιθήσιν ἐν τῇ ἐμῇ ἐπιστήμῃ καὶ τὸ ἐκφράζω ἴσως διὰ λίαν ἰσχυροῦ τόνου, διὰ λίαν φλογερῶν λέξεων . . . Γελᾶσατε· μετὰ ὡγόμεσθαι Ὀδυσσεὰ τῆς Ἀγγλικῆς ἱατρικῆς, διότι ὑποστηρίζω ὅτι καὶ ἐν τῇ Ἰνδικῇ εἶνε κακὸν ν' ἀφαιμάσσωσι καὶ μάλιστα τοὺς ἀσθενεῖς ἐκ τροπικῶν πυρετῶν· διότι ἀντὶ νὰ ἐνασχοληθῶ εἰς φύλλαν κνίζουσιν τὸ δέρμα ἡμῶν, ἀντὶ ν' ἀπολέσω χρόνον, ὅπως μετρήσω τὸ μέγεθος φύματος ἢ σημειώσω ἀκριβῶς τὰ ὅρια τοῦ ἥπατος, πορεύομαι κατ' εὐθεΐαν εἰς τὴν ζωὴν ψηλαφῶ αὐτὴν καὶ ζητῶ περ' αὐτῆς τὴν αἰτίαν τῆς ἀταξίας καὶ τῶν ἐνοχλήσεων αὐτῆς . . . »

Βεβαίως ὁ ἱατρὸς Β . . δὲν μετεχειρίσθη τὴν ἀπειράριθμον σωρείαν ἐκείνην τῶν βδέλλων ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου, τὰ καυτήρια καὶ τὰ ἐκδόρια, ἃ οὗτος ἤθελε νὰ μοὶ ἐπιθέσῃ, διότι ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἐφαίνετο μέλλων νὰ διαρραγῇ ἐντὸς τῶν λίαν στενῶν αὐτοῦ ἐνδυμάτων, καὶ ὀμιλῶν μοι ἰδρῶνε

καὶ ὑπερβολὴν καὶ συχνάκις ἠναγκάζετο νὰ σπογγίζῃ τὸν ἰδρωτὰ τοῦ μετώπου· ἐγὼ δὲ ἤμην τοσοῦτον τεταραγμένη, ὥστε μοὶ ἐφάνετο, ὅτι ὁ ἰδρὼς ἐκεῖνος ἦτο ἑλκίον βεβρυμένον ἐντὸς αἵματος.

«Κυρία μου, ἐάν θέλετε ἐντελῶς νὰ ἰαθῇτε, προσκαλέσατέ με εἰς τὴν ὑμετέραν οἰκίαν ἐν Λονδίῳ, καὶ θὰ ἱκτρεύσω ὑμᾶς. Ἐάν ἐπιθυμῇτε ν' ἀποθάνητε μικρὰν τῆς Ἀγγλίας, ὑπάγετε εἰς Μιδέραν ἢ εἰς Νίκαιαν...» Ἡ ἀνκεφαλαίωσις δι' ἧς ὁ ἱατρὸς Β. . . ἐπέρανε τὴν συμβουλὴν αὐτοῦ ὑπῆρξε τοσοῦτον ἀποτρόπαιος, ὥστε δὲν εὗρισκον λέξεις ν' ἀπαντήσω αὐτῷ· καὶ ψευδίζουσά συγκεχυμένην μονοσύλλαβον τινά, ἔσπευσα νὰ πληρώσω αὐτὸν καὶ ἀπῆλθον.

Τὸ τρίτον μέρος τῆς βικάνου μου παρῆλθεν ἤδη· μετὰ δὲ ταῦτα θὰ σοὶ εἴπω, φίλτατε Οὐλιέλμε καὶ τοῦτο ἐπράξῃ δι' ἐσέ.

Θὰ ἐπισκερθῶ εἰσέτι ἑτέρους δύο συναδέλφους τοῦ ἱατροῦ Β. . . ὕστερον ὅμως θὰ θεωρήσω ἐμκυτὴν ἀξίαν οὐ μόνον, ὅπως εἶμι φίλη σου, ἀλλὰ καὶ ἡ ἡρώς τῆς καρδίας σου.

Σήμερον αἰσθάνομαι τὴν ἀπόλυτον ἀνάγκην νὰ λάβω ἀντιφάρμακον διὰ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ ἱατροῦ Β. . . θὰ λάβω μετ' ἐμοῦ τὸ Βούρνι μου καὶ τὰς ἐπιστολάς σου καὶ θὰ πορευθῶ εἰς τὸ μᾶλλον μεμονωμένον μέρος τοῦ κήπου μας, ἵνα ἐπὶ ἱκανὰς ὥρας μείνω μεταξὺ τῶν δένδρων καὶ τῆς μνήμης σου, μεταξὺ τῆς ποιήσεως τῆς φύσεως καὶ τῆς ποιήσεως τῆς καρδίας.

Ἡ Ἐμμα τῷ Οὐλιέλμῳ

Ἐν Λονδίῳ τῇ 6ῃ Ἰουλίου 18...

Μετὰ τὴν χθεσινὴν πρὸς τὸν ἱατρὸν Β. . . ἐπίσκεψίν μου ἠσθχνόμην ἐμκυτὴν ἀπκλαγγεῖσθαι μεγάλου βάρους, καὶ μοὶ ἐφάνετο ὅτι ἐν τῷ βρεττανικῷ βασιλείῳ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ εὔρω ἕτερον ἱατρὸν, ὅστις περισσότερον τούτου ἠθέλει εἶναι ἐναντίος πρὸς τὰς κλίσεις, τὰ νεῦρά μου. Μοὶ ἐφάνετο λοιπὸν ὅτι ἡ Θεία Πρόνοια μοὶ ἔδωκε διὰ τοῦ πρώτου τούτου χρησμοῦ τὴν πικροτέραν κύλικα, καὶ ὅτι εἰς τοὺς δύο λοιπούς, οὓς ἔμελλον νὰ συμβουλευθῶ, ἠθέλον εὔρη δύο φιλοφρονεστάτους καὶ γλυκυτάτους φίλους. Ἀλλὰ καὶ τὴν φορὰν ταύτην ἠπατήθην· καὶ αὕτω πάλιν ἐπείσθην ὅτι ἐν τῇ φύσει αἱ ποικίλικι τοῦ κακοῦ εἶνε πολυαριθμότεραι τῶν τοῦ ἀγαθοῦ. Φίλτατέ μοι Οὐλιέλμε, ἀκουσόν μου μετὰ προσοχῆς. Ἐκλεξόν τὸ πικρικότερον, τὸ ἀνκπαυτικώτερον τῶν ἀνακλίντρων σου, κάθησον ἐπὶ τούτου, καὶ κλείσας τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ φωτός, ἀκολουθήσον διὰ τῶν τῆς ψυχῆς τὴν σὴν Ἐμμην, δι' ἀγάπην σου πορευομένην εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἱατροῦ Τ. . .

Μόλις εἰσαχθεῖσα ὑπὸ τινος θαλαμηπόλου εἰς τὴν αἴθουσάν, καὶ ἀτενίσασα πέριξ ἐμοῦ ἠσθάνθην ῥίγος. Δὲν ἦτο ῥίγος κακοδιαθεσίας οὐδὲ ψυ-

χος υπέρχον ἐν τῷ δωματίῳ, ἀλλὰ ψυχικὸν ῥίγος, ἀναγκάσκειν με νὰ συσταλῶ καὶ περιβάλω ἐμαυτὴν καλῶς διὰ τοῦ ἐπενδύτου μου τῶν ἐνδυμάτων μου τῶν βραχιόνων μου, ὡς ἐὰν ᾔθελον νὰ τυλιχθῶ κωνοειδῶς ἐν ἐμαυτῇ τῇ ιδίᾳ, ἵνα μὴ ἀπολέσω τὴν ἐσωτερικὴν θερμότητά. Ἐν τῷ καθ' ὁλοκληρίαν σιωπηλῷ καὶ συμμετρικῷ ἐκείνῳ δωματίῳ, οὐδὲ ἐν ἀντικείμενον ὑπῆρχε μὴ ἀναγκαῖον οὔτε ἡ μικροτάτη εἰκὼν, οὔτε τὸ μικροσκοπικώτατον πικνίδιον, οὔτε ἄνθος, οὔτε τὸ ἐλάχιστον, ὅπερ ᾔθελεν ἀποδείξει ὅτι ὁ οἰκοδεσπότης ἠγάπα τὸ ὄρατον, ἢ εἶχε καλλιαισθησίαν ἢ συμπάθειαν. Ἐπὶ τέλους τὰ χρώματα μετὰ τῶν ζωντῶν αὐτῶν ἀντιθέσεων καὶ τῶν ἁρμονιῶν αὐτῶν, ἐφαίνοντο ἐξορισθέντα ἐκ τοῦ τόπου ἐκείνου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἤρχεν ἀπολύτως ἡ μαθηματικὴ ἐπιστήμη.

Κλείσασα τοὺς ὀφθαλμοὺς περιέμενον τὸν ἱατρὸν T. . ., μὴ βραδύναντα νὰ ἐμφανισθῇ. Ἦτο δὲ οὗτος ψυχρὸς ὡς τὰ χρώματα τοῦ δωματίου αὐτοῦ· ἦτο πράγματι ἡ κάμψη τῆς χρυσκλίδος ἐκείνης. Κύψας ἐλαφρῶς τὴν κεφαλὴν χωρὶς νὰ ὁμιλήσῃ, ἔλαβεν ἔδραν καὶ οὐδὲ νῦν ὁμιλῶν μὲ παρετήρει, ἀναμμένων ν' ἀρχίσω τὴν ἀλγεινὴν ἱστορίαν μου. Δίς ἢ τρίς προσήλωσα τὰ βλέμματά ἐπ' αὐτοῦ καὶ δίς ἢ τρίς ἐταπείνωσα αὐτά, μεταβιβαλοῦσα ἀκουσίως βλέμμα, ἔκφρατιν τοῦ προσώπου μου, ὡς ἐὰν ᾔθελον νὰ μεταβάλω τοὺς νεκροὺς καὶ ψυχροὺς ἐκείνους ὀφθαλμούς, μηδὲν ἐκφράζοντας, ἀλλ' ἐμπνέοντάς μοι φόβον. Οὐδέποτε ἠδυνήθην νὰ ὁμιλήσω μετὰ τινος, χωρὶς νὰ αἰσθηνθῶ ἐμαυτὴν συνδεομένην μετὰ τούτου δι' ἀοράτου νεύρου, κλονίζοντος συνήμα ἐμὲ καὶ τὸ ὁμιλοῦν ἄτομον· οὐδέποτε ἠδυνήθην νὰ φκντασθῶ ὅτι δύο ἄνθρωποι δύνανται ν' ἀπευθύνωσιν ἀλλήλοις τὴν πνοὴν ἐκείνην τῆς ψυχῆς, τὴν ὀνομαζομένην λόγος, χωρὶς ἀτμόσφαιρα μίτους ἢ ἔρωτος, θυμωσμοῦ ἢ περιφρονήσεως νὰ ἐνώσῃ καὶ συγχύσῃ αὐτούς. Καὶ ἐγὼ πειρωμένη δι' ὅλων τῶν δυνάμεών μου νὰ συνοικειωθῶ μετὰ τοῦ πεπρωμένου ἐκείνου ἀνθρώπου, προσεπῆθουν νὰ κατὰστώ ἐπ' ἱσῆς ψυχρά, ἵνα συμμορφωθῶ πρὸς τὸ ὕφος αὐτοῦ, ἵνα μετριάσω τὰς χειρονομίας μου, ὅπως δυνήθῃ κατὰ τι νὰ συμφωνήσω μετ' αὐτοῦ. Μάταιαι προσπάθειαι! Ὁ ἱατρὸς T. . . καὶ ἐγὼ ἤμεθα δύο ἀνθρώπινα πλάσματα, ἀλλὰ κεχωρισμένα ἀπ' ἀλλήλων δι' ἀβύσσου μεγαλειτέρης, τῆς χωριζούσης τὸν ἀνθρωπῶνα ἀπὸ τοῦ ἀνθους, τὸν λύκον ἀπὸ τοῦ καναρίου.

Μεθ' ὁρμῆς καὶ ταχύτητος ἐξέθεσα τὸν σκοπὸν τῆς ἐπισκέψεώς μου, εἶπον αὐτῷ τὰς ἐκφρασθείσας ἤδη ὑπ' ἄλλων ἱατρῶν γνώμας περὶ ἐμοῦ, ἐξέθεσα ἑκατοστὴν ἤδη φορὰν τὴν στηθοσκοπικὴν διάγνωσιν τῆς ἀσθενείας μου· ἐπειράθην νὰ εἶπω τὸ πᾶν διὰ μιᾶς, ὅπως ἀπαλλαγῶ ἔστω καὶ λεπτὸν τῆς ἀπεχθοῦς ἐκείνης συνδιαλέξεως.

Οὗτος ἐσιώπα πάντοτε ἀφίνων με νὰ ὁμιλῶ, καὶ οὐδὲ κάμψις τοῦ προσώπου, οὐδὲ νεῦμα διὰ τοῦ ὀφθαλμοῦ μοι ἐδήλου ὅτι ἔζη. Ἦμεθα δύο ζῶντα πρόσωπα, πλησίον ἀλλήλων καὶ ἡ ἠθικὴ πρᾶξις τοῦ ἐνὸς ἐπὶ τοῦ

ἐτέρου ἤρχιζε σαφῶς νὰ καταφαίνεται· ἐγὼ ὅμως ἐμίσουν τὸν ἱατρὸν Τ. . .

Ἐν τέλει εἶποῦσα τὰ δυνατὰ καὶ ἀδύνατα, πᾶν ὅ,τι ἐγίνωσκον καὶ δὲν ἐγίνωσκον περὶ τῆς ἀσθενείας μου, ἀφ' οὗ πρῶτον ἐπὶ τέταρτον τῆς ὥρας συνεχῶς μετὰ σπασμωδικῆς ταχύτητος ὠμίλησα, ἐσιώπησα καὶ περιέμεναν, ἵνα τὸ ἀμύβιον ἐκεῖνο ζῶον ὁμιλήσῃ. Ἠλπίζον τοῦλάχιστον ὅτι ἡ σωνὴ αὐτοῦ θὰ ἦτο θερμὴ. Ὑπάρχει ἄρα γὰρ ἐν τῷ κόσμῳ πλάσμα, ὃν καθ' ὁλοκληρίαν δυσειδὲς καὶ παγετῶδες . . . ;

Ὁ ἱατρὸς Τ. . . ψυχρότατα προσέειπε.

«Πανθ' ὅσα εἴπατε ἔχουσι καλῶς· ἀλλ' εἰς μάτην. Πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν τὰ ὄργανα»· καὶ ὡς εἰ εἶχεν ἤδη κοπίασῃ λίαν ὁμιλήσας, ἠγέρθη δείξας μοι διὰ τοῦ δακτύλου ἀνακλιντήριον κείμενον ἐπὶ γωνίας τῆς αἰθούσης ἀκριβῶς δικτεθειμένον πρὸς ἐξέτασιν τῶν ἀσθενῶν.

ἠγέρθη ὡς ὑπακούσασα εἰς τὸ νεῦμα τυράνου· ἀλλὰ θέλουσα νὰ πρκαλέσω αὐτόν, ὅπως μ' ἀπαλλάξῃ ἀνωφελοῦς βροχάνου, τῶν πνευμόνων μου ἤδη λεπτομερῶς ἐξετασθέντων ὑπὸ συμβουλίου ἱατρῶν, ἐπειράθην νὰ τραυλίτῳ παράκλησιν, ἀπολογία, ἐπιθύρσις:

«Συγχωρήσατε . . . ἀλλὰ . . .»

Οὗτος ἔσεισε τὴν κεφαλὴν διὰ σκεπτικοῦ καὶ περιφρονητικοῦ ὄρους, καὶ διὰ δεσποτικωτέρου νεύματος τοῦ δεξιοῦ λιχανοῦ μοι ἔδειξεν ἐκ δευτέρου τὸ ἀνάκλιντρον, ἐφ' οὗ ὤφειλον νὰ κατακλιθῶ.

Ἦτο κλίνη στιλπνοῦ δέρματος, ἄνευ οὐδεμιᾶς κηλίδος, ἀλλὰ ψυχρὰ λίαν ψυχρὰ, ὡς ὁ ἀὴρ τῆς αἰθούσης ἐκείνης, ὡς τὸ χρῶμα τῆς ἀτμοσφαίρας ἐκείνης, ὡς οἱ λόγοι τοῦ ἱατροῦ ἐκείνου.

Καὶ νῦν ἐπίτρεψόν μοι νὰ σοὶ ἐκφράσω τοῦτο διὰ τῶν λέξεων ποιητοῦ τινος ἐκ τῶν ἡμετέρων.

«The grave physician

By the trembling patient stands,
Like some deftly skilled musician;
Strange! the trumpet in his hands,
Whilst the sufferer's eyeball glistens,
Full of hope and full of fear.
Quietly he bends and listens
With his quick accustomed ear

.
Then thou whisperest in his ear
Word which only he can hear;
Words of woe and words of cheer
Jubilates thou hast sounded,
Wild exulting songs of gladness
Misereres have abounded

Of unutterable sadness

(Ἔπεται συνέχεια).